

Pròleg...

El calendari, element penjat, esblanqueït i de poques xulles; saig de paper reciclat que dóna ordres precises amb la placa lluenta que penja del seu pit pla; absolut, correlatiu i sincronitzat, amb idees absurdes d'un futur proper -tant segur com imperceptible- d'ombra allargada, intolerant i amorfa; germà gran -que no és el mateix que gran germà- del senyor rellotge! Amb el seu tarannà tossut es passeja per la marina tot xino-xano, curull de llargaruts mesos plens de dies ximpls. Això sí... n'hi ha molts de negres i pocs de vermells que ens condicionen i ens arranegen la vida com si fos un caporal escàs de sentiments.

Ja ha passat Nadal. Qui més qui manco ha menjat torrons i, qui n'ha sabut, amb una guitarreta ha cantat cançons...! Ja portam el Cap d'Any a l'esquena. Els mòbils encara cremen farcits de tota mena de missatges de dubtosa provinença. Les grandioses gateres de fastigosa ressaca -per sort- ja les tenim oblidades. Les flaccideses corporals sorgides de no sabem on són més que evidents i pengen com un trofeu avergonyidor conquerit a força de brandar el barram amb arravatament. Qui més qui manco, pres pels remordiments causats per excessos gastronòmics, ha decidit posar-hi remei, demanant hora i parer als millors endocrins de la comarca. El colesterol, el sucre i l'àcid úric són les conseqüències més que merescudes d'un Nadal desbocat i luxuriós, gaudit a força i a compte de la depauperada targeta de crèdit que, atemorida, descansa, òrfena de liquidesa, al racó d'un calaix fosc. Els Reis Màgics d'Orient ja són vinguts i, altre cop, vist i no vist, han fugit per on havien arribat. Diligents i feiners, xampurrejant, han complert amb el guió estipulat. Per acabar-ho d'arrodonir, la societat de consum, golafre i absorbidora, ja ens ofereix altre cop "les esperades rebaixes", cosa que significa una altra violenta i cruel sacsada al forat de la nostra butxaca escarransida.

"Dia 17, Sant Antoni; dia 20, Sant Sebastià. Qui bones obres farà no tindrà por del dimoni... Ai, del dimoni...!"

El mateix calendari que tant ens ofega dins el llaç de l'estrès rutilant i rutinari, ara, generós, ens dóna una mica de treva per gaudir i participar així com cal de les festes de Sant Antoni.

Durant el transcórrer incessant de la història molts han sigut el lletrats, entesos i qualche altre estrambòtic il·luminat que han perdut el poc seny que els quedava recercant paperassa i testimonis que facin referència a la vida, fets i miracles del sant anacoreta, patró de la pagesia i del bestiar. Molt s'ha dit, contat i escrit sobre la procedència i significats d'aquesta celebració. Per tant, a hores d'ara, al llindar del 2005 després de Crist, crec que reiterar tot el que s'ha dit i escrit seria un fàstic, amén de no ser ni ben vist ni fer cap gràcia. Però... -com sempre- per a tot roman amagat un "però".

Fins ara la història ha tingut ocult un detall de grandiosa rellevància que, fins aleshores, ningú -cagandanes- s'ha atrevit a contar. De la mateixa manera que tothom sap -i és evident i demostrable científicament- que en Cristòfol Colom era un mariner palangre de Cala Rajada, que les muntanyes de Sos Sastres són les més altes del món i part de l'estranger i que quan el sol s'ha post és segur que estam a l'ombra. Doncs, de la mateixa manera, tothom ha de saber que... Sant Antoni era gabellííí!!! Sí, sí senyor...! Pesi a qui pesi, soni com soni, és enraonat manifestar i sostenir que Sant Antoni era gabellí... I el dimoni, gorà!

És per això que a Capdepera i en aquests dies de solstici d'hivern, si el temps i l'autoritat ho permeten, amb camisa blanca i mocador vermell arran del coll es venera amb sentiment i idolatria el sant més vell que hi ha a l'ermita. Per tot això és necessari que tothom es prepari de valent per arribar enllestí i d'hora a la convocació, amb el cor enaltit, el pit embargat pel sentiment, els ulls lluents per l'emoció i la gargamella ben trempada i amarada. I cantem tots plegats:

- Digau Visca Sant Antoni! Digau Visca Sant Antoni! Ai, Sant Antoni...

Sant Antoni per un forat:

Crònica “informal” d’una tradició..

Obrers i clavers...

Ja és ben hora d'abandonar el parloteig i d'anar una mica per feina! Anem, doncs, fora més allargaments, a escometre fora entrebancs ni falses aparences la crònica d'enguany; a desenvolupar la relació d'anècdotes i successos sorgits abans, durant i arran de la celebració de Sant Antoni!

Abans de començar crec just i necessari parlar una espipellada de la gent que ha organitzat tot el que a partir d'ara s'explicarà, o sia, la festa... Responsables i valedors de tot allò satisfactori i entremaliat, de les errades i dels encerts, d'allò positiu i negatiu. En una paraula, convé fer repàs, reflexionar i esbrinar les conseqüències succeïdes dels fets i, amb totes les dades damunt la taula, calibrar amb la serenor precisa els resultats que tot aquest borbolleig gabellí hagi pogut donar de si.

Es diu aviat, però, senyores i senyors, no... no són berbes! Per poder arribar a escoltar les primeres notes de la partitura que tan bé interpreta la banda de música de Capdepera: “fa - mi - re - mi - fa - sol - la - si - la - do - la - sol - fa - mi...”, acompanyament luxós de vent i percussió que dóna el “sus” a l'escenificació del ritu ancestral de les temptacions i balls que el dimoni cucarell fa servir per tal de dur el pacient i pobre Sant Antoni fins al foc calent de l'infern -cosa que, gràcies a Déu, no aconseguix- és necessari tot un any d'intensos preparatius, de llargues reunions, de mimar els petits detalls, de la recerca d'informacions, de preparar caretes i vestits, de demanar col·laboració pertot arreu, d'empipar les autoritats, d'assaigs esgotadors, de pensar coses noves per tal d'arreplegar adeptes i embellir la commemoració, llevant-ne d'altres que no convenen i així conservar la tradició, de cavil·lacions i cabòries... Totes aquestes, que són bastantes, i moltes altres que ara no cal dir són la tasca -i per què no dir-ho-, el repte que any rere any assumeix la gent que, de forma altruista, conforma orgullosa i amb profunda devoció l'Obreria de Sant Antoni.

Passem, doncs, a conèixer-los:

En Joan Terrassa Lliteres, conegut arreu del món com en Joan “Catoi”, és el cap visible i el senyor president, o sia, qui mana. Aleshores, en part, causant i promotor d’aquesta nova singladura que ha emprès l’Obreria. De vegades, a en Joan, pres per l’exaltació patriòtica santantoniera, li vénen al cervell unes idees una mica “singulars”. Però no passeu ànsia, té un cor que no li cap dins la caixa del pit i, aviat, cabal com ell mateix, torna a tocar amb els peus a terra. En Joan, amb les seves conegudes arts de seducció, l’any passat engrescà quasi tots els qui a hores d’ara conformen l’Obreria. Ell, mallorquí de Capdepera, bon al·lot, ben garbat, lleial i treballador és molt estimat i “respectat” per tots el seus companys d’Obreria. Tant que, fins i tot, per demostrar-li el seu respecte i admiració li dediquen simpàtiques cançons:

En Joan, es president,
a Campos anà a cercar un mul!
I es “coix”, molt diligent,
a n’en Joan donà pel cul...!

Signat: Jeroni Alzina. (“Jeroniet”)

Es dóna la casualitat –o no– que els primers obrers que tingué l’Obreria, devers l’any 1692, –mirau si ha plogut- nomien Tomeu Melis i Toni Moll. I ara, el 2005 –mirau per on- també nomen Tomeu Melis i Toni Moll. Si eren parents o no, no ho sé ni ho he anat a cercar. Tampoc vull que ningú pensi que són els mateixos, no... Ca, barret...! Els primers, malauradament, ja no hi són... I els segons –jovençans, ells- són en Tomeu Melis “Colom” i en Toni Moll “Miquelet” que, a més d’obers majors, són també els dos vicepresidents. Cal recordar que d’obers sols n’hi ha dos; els altres membres de l’Obreria s’anomenen clavers. Els Obrers majors tenen l’honor d’encapçalar la cavalcada. Mudats de rigor i dalt del carretó porten, gallards, la bandera amb l’escut de Capdepera que, plena d’orgull i decòrum, representa l’Obreria davant

l'excel·lentíssim Ajuntament de Capdepera. La festa surt i comença des de casa seva i, davant casa seva els dimonis els reten cortesia fent un ball.

D'aixecar acta fidel de tot quant es diu i decideix a les Juntes de Govern, d'escriure les cartes dirigides a organismes oficials i no oficials, d'aconduir les ordres del dia... En una paraula, el senyor secretari és qui té esment i governa tota quanta paperassa belluga i admet l'Obreria. Per a aquest càrrec de tan alta responsabilitat hi ha d'haver un home amb seny garantit i que sigui de la confiança del senyor president, a pesar que de vegades –tal vegada massa- es deixa influenciar per “les males companyies del sector crític” –és broma-. Per a aquesta tasca qui millor que en Sebastià Sureda...? N'estic segur que ningú!

Els homes de les butxaques cosides -no ho dic perquè siguin estrets, no, sinó perquè tenen el deure d'administrar o, millor dit, de fer equilibris i tota casta de jutipiris amb cada peça de dos que entra dins el compte corrent esquifit de l'Obreria-; aquests tenen per enemics els números vermells, que els lleven la son i, fins i tot, qualche pic desvariegen maleint-los. Els “pobres” sempre són els mals vists i ho viuen sota la sospita externa. La seva obligació és ingrata: negar quan no n'hi ha i, quan n'hi ha, també negar. Ser el tresorer no és tasca fàcil ni lloc desitjat. I més si es tracta d'una entitat que viu de donatius, ajudes i subvencions. En Joan Josep Rocha, artanenc de naixement però gabellí de sentiment, home molt educat i de parlar moderat és el tresorer primer. Per si de cas un no basta i manquen mans per contar, en Kiko Melis -“de s'Estany” per part de mare i “Pillu” per part de pare- és l'antípoda més allunyada d'en Rocha, i fa com fer, de tresorer segon. Quin fora sentit!

De vocals, si no m'he errat, fins a onze n'he contats. Gent de tota edat, estat i afició; d'esperit noble, altruistes i treballadors. No és per fer moixonies ni adornar la crònica, però ja voldrien molts d'ajuntaments tenir-ne, de regidors tan feiners, valents i presents!

En Gustí i na Bàrbara, na Bàrbara i en Gustí; tots dos Lliteres Sureda. Per més senyes “Vergers” i germans. Cal detenir-se, encara que sia sols un segon, per manifestar que na Bàrbara “Vergera” és la part més femenina de l’Obreria. D’ella s’ha de dir que és valenta, divertida, treballadora i decidida; però, sobretot, bona companya. No té pèls a la llengua a l’hora de parlar, parla clar. Defensa les seves idees amb vehemència i convicció, anomena les coses pel seu nom i no es deixa acoquinar així com així. Ho té bo de fer posar-se dreta i pegar un retruc damunt la taula i fer callar la munió de mascles desbaratats que no la deixen expressar-se amb comoditat. Té caràcter, sí senyor; però de la mateixa manera, quan cal posar ordre segur que el posa, també sap “bressolar” els companys de l’Obreria quan així s’ho mereixen.

En Gustí, el seu germà -i també “Verger”-, és un home sincer, d’empenta, actiu i alegre. Amb la seva energia extravertida dóna vitalitat i força a tot quant l’envolta. Home devot i practicant sempre és allà on l’han de menester. No té cap feina concreta dins l’organigrama de l’Obreria. Per tant, a més de dir la seva quan l’ha de dir, d’aportar idees quan en manquen, i fa el que li manen per tal de col·laborar i que la festa surti endavant i ben polida.

En Jaume Tous Pellicer “Jato”, en Miquel Cintes Femenies, en Llorenç “Mestrès” i en Miquel Garau “Bessó” són els més veterans, i no sols pels galons de l’edat de qualque un d’ells porta, sinó perquè, il·lusionats, ja formaven part d’anteriors juntes respectables.

En Miquel Garau “Bessó” pareix ésser l’ambaixador encarregat de les relacions institucionals de l’Obreria amb la santa mare església, assumpte de vital transcendència per al desenvolupament de l’entitat. A la vegada, el sofert d’en Miquel controla les assistències a l’ofici per part dels membres de l’Obreria i té cura de tenir a punt i a mà les cançons de Sant Antoni. Escorta fidel, s’encarrega d’aconduir i acompanyar el

senyor rector als actes que requereixen la presència de tan distingida personalitat. La seva especialitat: repicar les campanes amb la tonada de Sant Antoni.com.

El bonàs d'en Llorenç “Mestrès”, a més de ser el claver de més edat és qui ven més arguments de tots –o almanco això diu ell–. Malauradament, cada any rondineja la mateixa cansueta: “Enguany és l’últim any!”. I això no vol dir que deixi l’Obreria, perquè no té res més gelós; sinó que, plorós i pessimista, es pensa que s’ha de morir prest. Jo crec que en “Mestrès” té corda per estona i, a més, té bo amb Sant Antoni. I si ens descuidam una mica serà ell qui ens enterrarà a tots.

D’en “Jato”, s’ha de dir que li agrada arreplegar tot quant article surt a la premsa que fa referència a la festa de Sant Antoni. La seva especialitat és punyir i ensumar-ho tot, o sia, és pertot i no és enlloc. Això sí, sempre amb simpatia i bon humor. De vegades les seves tasques i obligacions dins l’Obreria impliquen la seva... “desaparició”. Es perd, te deixa els seus ormeigs i ja t’arreglaràs. Tothom el cerca i ningú sap on és.

En Miquel Cintes, àlies “fifa, fifa 2000, llonguet, panesillo” i una tracalada de mots més que ell respon, escèptic, a qualsevol cosa que li diguin. Nascut a Ciutat -no sé si “Catalinero” o del “Terreno”, de “la Real” o del “Vivero”- crec que, a hores d’ara, ni ell mateix sap d’on és. En Miquel un dia deixà Palma i es va fer gabellí. Abandonà, traïdor, la fe que professava a Sant Sebastià i s’apuntà, educat i espontani, a “treballar” a l’Obreria de Sant Antoni. Les seves tasques no són concretes ni estan gaire definides, però, així i tot, fa el que pot i el que li deixen fer, que no és poc...

En Pep Vives Vila, o sia en Pep Vila, pastisser de professió, és l’home dolç de l’Obreria, i pens que és el més jove. Fidel acompanyant i àngel de la guarda de Sant Antoni sempre roman al seu costat vetllant perquè no tingui mancança de res. Enguany, així mateix, s’ha preocupat, una mica esburbat, de gestionar la realització per part d’un artista manacorí company seu de la nova careta de Sant Antoni. Vaig poder intuir, i no

és per ficar jull, certes reticències i dubtes encollonadissos per part d'un sector de l'Obreria, que no creia que l'esmentada peça fos d'hora al lloc corresponent. Al final hi va ser; per poc, però hi va ser -gràcies a Déu-!

En Joan Ramon Esteva "Blancus" és cala-rajader. Barreja d'home prudent, asserenat i ermità és el més mariner de tots, a la vegada que cuiner titulat de tiberis reforçats. És un tot terreny. Tant li és agafar d'aquí com amollar d'allà. Abans de prendre una decisió intenta fer enraonar fins a l'infinit per tal de no travelar. Ell ho voldria fer bé per a tothom i això, malauradament, és impossible.

En Miquel Lliteres "Sua" és mestre de picapedrer i un home "de pes". Dins l'organigrama directiu de l'Obreria fa sentir la seva veu donant sempre el seu parer sensat i equilibrat -altra cosa és que l'escoltin, però bé-. En Miquel té una gran virtut que alguns no saben apreciar i confonen: fa les feines i tasques encomanades amb esment i, sobretot, molt aviat. Aquesta rapidesa desesperant és el factor desestabilitzador de la seva imatge, ja que ho fa tot tan aviat que sempre sembla que no tingui res per fer. En el fons en Miquel és un incomprens.

N'Eduardo Moreno és la persona que, a més d'altres temes, organitza i té cura de tot el que està relacionat amb l'espectacle i el concurs eqüestre. Pràcticament tot l'any està cavil·lant i treballant perquè tot allò que es refereix a l'esmentat acte estigui enllestit i d'hora. S'ha de dir que enguany és la segona vegada que aquesta prova es fa i, fent honor a la veritat, de la primera vegada a aquesta tot ha millorat: el lloc, la participació i l'organització. Per tot això i més, doncs, cal donar l'enhorabona a n'Eduardo i als seus col·laboradors per l'oportunitat que ens donen de poder gaudir d'un espectacle tan sorprenent i luxós, encoratjant-los perquè continuïn pel mateix camí. Pens que els cavallistes, que tan desinteressadament participen en la festa, han trobat un esperó important per sentir-se, en certa manera justa, una mica més valorats.

En Jeroni Alzina “Jeroniet” és l’especialista llicenciat encarregat de passar la ITV a tot quant de bestiar, mascle o femella, pastura per dins i als voltants de la comarca del Garbellien. A més de tot això, d’en Jeroni cal dir que és el comandant en cap del sector crític, el qual, juntament amb els seus acòlits –que en té- s’encarrega de rebentar amb atemptats humorístics i sarcàstics els actes cordials que organitza l’Obreria. Té males relacions amb l’església catòlica, apostòlica i romana, ja que enguany ha estat “l’únic” membre de l’Obreria que no assistí a l’ofici de Sant Antoni (Capdepera). Per compensar la seva particular manera de ser, i fent un intent de subornar el perdó del senyor president, un cop acabat l’ofici eclesiàstic va delectar tots els seus companys d’Obreria amb un suculent refresc en el qual no faltava de res. A pesar de tot, cal dir que fora en Jeroni l’Obreria no seria la mateixa. Segur que seria molt avorrida...

Les reunions...

Amb intenció de narrar tot quant ara és llegit, vaig tenir l'honor d'assistir, convidat per l'Obreria, a un parell de les seves "reunions". Desconcertat per tot el que allà vaig presenciar, a més d'escoltar, he buscat i he trobat el significat de tan democràtic vocable. Just quasi al final del diccionari llegesc, tranquil·litzat, el significat del que jo pensava que era una reunió. L'enciclopèdia catalana diu el següent:

"Dret de reunir-se les persones en un mateix lloc de comú acord amb la finalitat d'assistir a un esdeveniment, de discutir temes d'interès comú o simplement de conversar amigablement".

Ha quedat clar supòs, no? Doncs bé, el que allà vaig poder presenciar, sota el meu modest parer, persegueix l'esperit del que s'ha comentat més amunt -d'això no en tenc cap dubte-. Però, analitzant fredament el fons de la qüestió, dubt que qualche dia aquest esperit s'arribi a trobar. No m'atreveixo a qualificar-ho per por de ferir susceptibilitats -no és la meva intenció-. Però bé, si m'he de banyar em banyaré.

Per posar-nos en situació, recordau aquella vella pel·lícula, en blanc i negre, que protagonitzaven dins un camarot farcit de gent els simpàtics i extravagants germans Marx? Doncs bé, el primer pis del Segle XII sembla, a les hores de les reunions, una reproducció adulterada d'allò mateix. Fum pertot arreu, una finestra oberta que no dóna més que constipats, tothom xerrant amb tothom, i el xiu-xiu constant desemboca en una remor confusa de paraules fuses que es dilueixen dins la mateixa bellugadissa. Desordre... El cambrer o camblera demanant per qui és la cervesa de torn i ningú l'escolta. El cambrer crida més per tal de fer-se escoltar. I l'altra gent, dins el batibull, sembla aliena al cambrer i immersa dins l'acalorament propi i particular de la discussió en si. Una veu dins les turbulències diu que la banda de música no surt a tocar perquè no vol anar darrere els cavalls perquè perillen les orelles dels músics. Quan encara no està arreglat el tema de les orelles mossegades, una altra veu greu diu que no es pot incloure

dins el mateix programa el concert de música sorollosa a realitzar a la plaça de l'Orient. Bota l'alarma, espurnes i botanes pertot arreu! Dins l'agitació calenta de la discussió algú fa referència a un mul campaner... Quan encara es parla de les orelles i del concert es diu no sé què d'anar a buscar mata. El carretó està a punt...? Més fum. Altre cop el cambrer, ara ja mig empipat. En Llorenç "Mestrès" i en Miquel "Bessó" que s'ho miren i callen, no diuen ni pruna.... Ara es parla, per un altre costat, d'on han de ballar els dimonis, mentre que per la dreta s'intueix una veu apagada per altres tres dotzenes de veus: Que qui és el llest que té temps per enregistrar els dos mil CD de les cançons de Sant Antoni...! Ja n'hi ha que fan esternuts... El desgavell va en augment. Aquesta finestra...! Qui té els mocadors de Sant Antoni...? On i a qui donam els CD? Dues voltes curtes i una de llarga o era al revés, una de curta i dues de llargues...? A quant se venen els arguments? I els mocadors, a quant? El desconcert és producte de la situació. A la volta del vespre, quins foguerons s'han de visitar? L'olla bull. En "Mestrès" i en "Bessó" que escolten i no diuen res, no s'atreveixen. Que si les sabates de Sant Antoni...! Que si "l'encuentro" segur a davant l'església...! Que si peguen pedrades als dimonis...! Que si l'ordre de la cavalcada! Ep... alerta, ara parlen del *tio* del walkie talkie: -Que sí, que és vera, que en lloc d'ajudar ho embulla tot- diu un sector. Els municipals, o fan massa via o en fan massa poca; s'ha de buscar la mesura justa! Cal anar a l'institut a fer un sermó al jovent mal intencionat...! De sobte, quan tothom està frenètic i mig exaltat, fregant el punt d'ebullició i a prop de les tres mil revolucions per minut, es sent una veu asserenada que per damunt les altres diu en contundència: "Vots a favor de la proposta, vots en contra, abstencions... Queda aprovat!". En "Mestrès" i es "Bessó" es miren, aixequen la cella i capegen, perplexos, fora sabre ben bé el que han votat ni el que s'ha aprovat.

No sé si m'he explicat bé o el símil realitzat és del tot encertat. Tal vegada ja he de menester ulleres model cul de tassó i un potent "sonotone" amplificat o, simplement,

som una mica exagerat. Qui ho sap...? Tal vegada sia l'edat, que me traeix i ja començo a cadufar. Però pel que s'ha vist, deduït i sentit, les reunions observades es poden titllar de kafkianes, dalinianes i surrealistes -tot a la vegada- i pròpies de ser estudiades pel psicoanalista de torn de l'hospital de Son Dureta.

Deixant de banda la peculiar filosofia de disbauxa que es fa servir a les reunions, i ja entrant dins el caire positiu de la qüestió, vull fer menció i remarcar, fent honor a la veritat, que dins tan gran desordre cal destacar la força, l'entusiasme, l'empenta i la gran capacitat de treball que destil·len i són capaços d'assumir tots el membres de l'Obreria, la qual cosa, un cop recuperat, me va deixar bocabadat, impressionat i meravellat. Cal defensar que tenen unes ganes boges de fer coses i preparar actes i, a més, s'hi miren i remiren per tal de fer-ho bé. A les reunions hi són tots; no hi falta ningú. Es nota que s'avenen força, que tenen fam de festa i que tenen un mateix objectiu ben clar i comú, que no és altre que treballar tot el que calgui, espatlla amb espatlla, per posar al seu lloc i enaltir la festivitat de Sant Antoni Abat. De veritat, i amb el cor amb la mà -com diuen el nostres veïns gavatxos-: *Xapeau* a tots el membres de l'Obreria!

Això i allò...

Molts són els successos, anècdotes i fets que passen abans, durant i arran de la preparació de les festes de Sant Antoni. Contar-les totes seria el meu honrat desig, a la vegada que una quimera, però pens que per molt que escorcolli i per molt de seny que hi posi sempre en deixaré alguna i, en conseqüència, puc deixar qualche persona fellona. Deman comprensió i serenor al respectable a l'hora de jutjar aquest capítol. Siau benevolents i deixau-me, encara que només sigui, un venciment de pell. Vull dir -i que quedi ben clar-, que de les coses que han passat abans de Sant Antoni jo no les he presenciades totes, sols unes quantes. Per tant, sols escriuré el que m'han contat i el poc que he vist...

A arrabassar paumes... Me contaren que devers el juliol de 2004 l'Obreria convocà el personal que hi pogués estar interessat a anar amb espadenya al terra, capell al cap i camisa de màniga llarga calada al cos per devers les clarianes de Son Jaumell amb la bona intenció de fer una recollida rigorosa i generosa de paumes. Va ser una novetat agradable, a la vegada que entranyable, de la qual se'n feren alabances i, si no es canvia d'idea, enguany es pensa tornar a repetir. L'acte en si sols perseguia, a més de passar un matí de diumenge d'allò més entretingut, agradable i de germanor al voltant de la natura, poder recordar i mostrar als més jovençans una de les feines de temporada que un temps no tan llunyà foren fetes amb vitalitat pels nostres pares i padrins, i que era part important del sustent propi i, alhora, de l'economia gabellina. El que no va agradar tant va ser l'hora de trobada acordada per realitzar tan noble idea. Aixecar-se del llit, en bon diumenge, per trobar-se al lloc acordat a les sis de la matinada és una mica fort, per no dir altra paraula més gruixada. Tanta sort que la gent es pogué refer amb un saborós i enyorat arròs de paumer, fet sota l'atenta direcció d'en Joan Ramon "Blancus", a l'antiga i així com mana la santa tradició.

Canyes ferles... Amb la bona intenció de proveir-se amb suficiència d'aquest tipus de vegetal sec, element imprescindible i a la vegada eina i arma apallissadora emprada amb seny i manya pels dimonis a les seves falagueres escomeses, uns quants d'integrants -els més agosarats, suposo- prepararen per a la primera setmana d'agost una excursió calorosa a les terres llunyanes de la península d'Artà. Per no fer tard, la partida, com sempre, fou a les sis de la matinada. Arran d'aquest fet m'han arribat a les orelles, amb dissimulació, fortes i airades queixes d'uns quants integrants de l'Obreria, dels més dormidors, que ja en tenen la xeremia plena d'haver-se d'aixecar sempre per fer l'activitat que sia a aquesta mala hora. Si això no canvia es podrien produir les primeres desercions intencionades. Per tant, convé que el senyor president agafi el bou per les banyes d'una vegada i posi solució a aquest greu problema desestabilitzador.

Els qui d'això n'entenen -i tornant reprendre el fil- diuen que sols per aquells esquerps indrets de la comarca "gorana" d'Aubarca es cria la canya més lleugera del món; a més, també, d'uns redols a l'illa de Cabrera. A mi em pareix bé, fins a un cert punt, que l'Obreria de Sant Antoni de Capdepera hagi d'importar d'Artà, "humiliada", aquest bastó magre i llargarut i de vegades una mica retorçut, però... el que no em pareix tan bé és que no es posi remei a aquesta tessitura. Mirau si n'hi ha, de terra de conreu. Mirau també si n'hi ha, de muntanya i marina dins el terme de Capdepera... És que a la nostra terra, estimada i Gabellina, hi tenim de tot; de tot manco canyes ferles. Jo proposaria que per l'any que ve, quan sia el temps, -abans no convé- s'escampi la llavor d'aquest vegetal per les muntanyes de Sos Sastres, pel puig de s'Àguila, per es Coll de Marina i per la planura de na Maïans, i que la brigada municipal sia l'encarregada de regar, abonar i entrecavar la sembrada. Tota aquesta avançada es farà amb la finalitat que d'aquí un parell d'anys Capdepera sia la primera potència mundial exportadora de canyes ferles. I, d'aquesta manera tan noble i nostra, d'aquí un futur no molt llunyà poder celebrar amb dignitat i fervor l'any de sa canya ferla.

El carretó campaner... L'obreria en ple trobava que era un inconvenient i un maldecap, a la vegada que una responsabilitat, haver de manllevar sempre aquí i allà a en Toni "de Son Vador" el carretó que comanda la cavalcada. Cansats del mal pas que suposa sempre haver de pregar i anar de pobres i sospesant la dificultat afegida que té trobar un carretó dins Capdepera més o manco "present" i en concordança amb la festa, o sia, allunyat de tota modernitat i que solventàs amb suficient garantia poder acabar el recorregut tot d'una peça, i sobretot, fora que perillàs la vida dels artistes que el menen i la del pobre animal que l'estira, decidiren i acordaren comprar-ne un d'una vegada.

Dit i fet... després de rebutjar una sèrie de carretons de dubtosa procedència que s'oferiren a l'Obreria es contactà amb una persona entesa amb la matèria, o sia, un professional així com cal expert en carretons. En parlaren i ho acordaren; va ser bo de fer. La barrina sortí per uns 1800 eures d'ara. I ja tenim carretó. Per més senyes campaner, o sia, de Campos. Un carretó amb molt bones condicions físiques a pesar de la seva antiguitat, que es calcula en uns cent anys. De la matrícula que ara porta no vos en fieu ni en faceu cas; està adulterada i és de segona mà. Cal dir que quedaren per anar a cercar-lo en Joan Terrassa, n'Eduardo Moreno i en Kiko Melis. A quina hora diríeu que quedaren per partir...? Doncs sí, segur que ho heu endevinat... A les sis de la matinada! Sols que aquest dia la casualitat féu que coincidís amb el canvi d'hora i en Joan i n'Eduardo, cansats d'esperar l'amo en Kiko, impacients i falaguers es presentaren a casa seva a punyir les persianes i a veure si el despertarien. Tant n'arribaren a fer, de renou, que ja ho crec, en Kiko, per nassos, s'hagué d'aixecar per sabre què passava. Un cop deixondit, i després de rebre una solemnia repolsa dels dos alteradors de la seva son, ell els demanà amb les seves inconfusibles formes: "Me voleu dir, animetes del purgatori, on anau a les cinc i busques de la matinada...?". En Joan i n'Eduardo aleshores s'adonaren que no havien canviat l'hora del seu rellotge.

Doncs bé, amb la excusa d'adornar i polir amb pintura i vernís el carretó campaner, l'Obreria, ben espolsada, preparà un dinar dels seus –qualsevol excusa és bona per posar els peus davall la taula-. Qui més qui manco es deixà les ungles fregant i donant paper de vidre al carretó. Entre tots el pintaren d'allò més bé: de negre, les parts metàl·liques, i a la noble fusta li aplicaren amb pinzell una mica de vernís oliós per tal de matar el corc estantís. Cal dir, per als poc instruits com jo, que de carretons n'hi ha de tres tipus: el normal, el d'amo de possessió i el de senyor.

Enguany s'Obreria estrenà carretó,
l'estirà el cavallet valent d'en "Rai",
els obrers no s'ho pensaven mai,
seure a dalt d'un carretó de senyor,
i, mudats de rigor, enarboren el pendó.
Així m'ho contà el pare "Blai".

Les beaces i ses madones de sa llata... Amb totes aquelles tones de garballons que un dia de juliol es recolliren devers Son Jaumell, de les quals ja he parlat una mica més amunt, un cop passades per l'assegador i més tard per l'ensofrador, aquells regis materials ja estaven a punt per ser obrats.

L'Obreria trobà que les beaces de Sant Antoni ja eren una mica velles, rosegades i farcides de sets i sargidures, i aprofitant que tenien la matèria prima dins la casa feia una mica "groller" que el pacient de Sant Antoni hagués de sortir amb aquells pellerings tan esbaldregats i mal garbats. Amb seny i bon criteri decidiren que el millor seria fer-ne unes de noves com més aviat millor. Tothom hi estigué d'acord i el vot fou unànime per encarregar tan delicada peça, fora més dilació i protocol, a les anomenades "madones de sa llata", les quals, afalagades per l'encàrrec, decidiren col·laborar en tan

noble finalitat i, fora retornar ni posar-hi emperons, posaren mà al bri i, un darrere l'altre, els doblegaven ara cap a la dreta ara cap a l'esquerra, i no s'aturaren fins a aconseguir tan distingida obra d'art.

Sí, senyor... Les beaces noves de Sant Antoni es poden qualificar d'obra d'art i així ho va fer saber a tot veí de Capdepera en Joan "Catoi", president de s'Obreria, tot orgullós i amb les babes que li queien.

Tan excel·lents artesanes, "ses madones de sa llata", encara que no ho paregui tenen nom i cognoms, i fins i tot malnom. Totes són gabellines, unes de naixement i totes de sentiment; ben simpàtiques, garrides i molt presents. Pens que seria de mal cristià que els seus noms no apareguessin dins aquesta crònica. Per això, les vos presentaré tot seguit: Madò Bàrbara Gayà "de ca'n Patilla", madò Antònia Moya "Vadora", madò Margalida Tous "de s'Estany", madò Caterina Flaquer "Barona", madò Margalida Flaquer "Pruna", madò Catalina Ferrer de "Son Bessó", madò Joana Flaquer "Vadora", madò Bàrbara Flaquer "Rigus", madò Teresa Vives "Ferriola", madò Margalida Vives de "s'Heretat", madò Catalina Vives "Llissa", madò Maria Terrassa "Xica", madò Antònia Cursach "Fumet" i en Martí Adrover "Barruà" –més conegut per en Tino-.

Ja que parlo d'en Tino, vull aprofitar l'avinentsa per dir que ell és qui té esment d'arreglar i netejar la capella de Sant Antoni perquè almenys aquests dies llueixi com es mereix. De tots és coneguda aquesta dedicació desinteressada que té en Martí Adrover vers els temes de l'església.

Amb sentiment i enyorança... Si les caretes dels dimonis parlassin ens en dirien, de coses... Mare meva!

Són quaranta anys... els que porten d'història aquestes màscares vermellenques i feréstegues i, a la vegada, familiars i simpàtiques. Una, la del dimoni gros, té la perruca

rossa i caragolada, i la seva cara mostra unes faccions seques i retallades; és la més mal encarada de les dues i la que fa més “por”. L'altra, la del dimoni petit, té la cabellera llisa i llarga, sintètica i negra, com el banús; de cara arrodonida, simpàtica i amb símptomes d'una mica de sobrepès. La del dimoni gros i la del dimoni petit, totes dues, tenen un banyam prominent, gruixut i de més de dos pams d'alçada; negre lluent i embanyaguedor.

Elles, les caretes antigues, enguany ja no han sortides. Les males llengües diuen, mormolant amb befa, que són massa velles i caduques, que són incòmodes i que la humitat els ha pres la mesura. Ja ho diuen, ja: quan ets vell te deixen tirat a un racó! Doncs bé, elles, aparcades a un racó de la cotxeria de ca na Bàrbara “Vergera” i a un racó del garatge de ca'n Toni Moll “Miquelet” allà estaven... i jo, testimoni aliè, les vaig veure i observar soles, quietes i abandonades, amb la seva expressió característica de rictus acartonat, amb aquells ulls tan particulars de semblant esquinçat, abismal i esvoranc. Amb la boca sempre oberta, fent la mitja, deixant entreveure uns claus de porc senglar atapeïts per la nicotina groguenca de l'infern. Els seus llavis superiors estan adornats per uns bigotis militars i revenguts que romanen quietes. Les pobres, a pesar de no tenir l'edat reglamentària pel “retiro”, s'han vist imposades a jubilar-se, o, com ara s'estila, òrfenes de sindicat ni misser, a apuntar-se, acomiadades fora pietat, a l'atur. La seva cara feréstega s'ha trasmutat quan, soles a aquell trist racó, mancades d'un cos humà i bellugadís que les portés amb gràcia, contemplen els seus vestits penjats de la crossa que, com elles, oblidats de naftalina, romanen amb mànigues caigudes. Elles... envejoses de l'estilitzada canya ferla, importada de les terres altes d'Artà, companya lleial i a la vegada arma persuasiva i falaguera de tantes i tantes corregudes i bastonades, que s'enlaira xalesta quan dansa al compàs de la música amb seqüències de temps acompassats i amb gràcia de cap a l'infinit. I es lamenten: Per què ella sí...? Ella sí que

sortirà, punyetera, a fer les ençalçades i a escalfar les anques i el costellam de la bellugadissa... Quina sort que té, però nosaltres no, nosaltres no sortirem...”.

Des del seu racó de desterrament observen, mudes, com tot es prepara. El guió estipulat segueix el seu camí... De sobte, senten com un esmolat ganivet pinça el seu cor virtual. Bocabadades i sorpreses, veuen com entren a escena dues màscares noves i lluentes, talment uns clons plastificats, fets a la seva similitud i fora el seu permís, profanant un “copyright” no escrit però establert des del més enllà. Aquestes germanastres bessones ocupen, vulgars esquiroles, suplantadores de resina sintètica, el seu privilegiat i enyorat lloc. En un moment donat es fixen les mirades, els “clons” i les autèntiques... Els clons els fan una botifarra reptadora i humiliant; les caretes velles acoten, vençudes, la seva mirada trista i, impotents, assumeixen el seu paper de marginació.

De sobte, cops i més cops a les portes amb tonada de Sant Antoni. Nervis, tensió i emoció... A la fi s’obrin les portes, sona la música, la música de Sant Antoni. El dimoni surt encaminant-se a l’encontre del seu company. La gent crida, se sent com la multitud espera el dimoni per tal d’enfuriar-lo... El renou del tropell i la música ocasionada per la festa s’allunya... De seguida, dins la cotxeria tornen el silenci i la foscor. Las caretes que ja tenen quaranta anys són allà, soles, tristes i més oblidades que mai... No han sortit ni sortiran. Ja no podran fer por ni acoquinar cap nin menut. Ja no ençalçaran, ferotges, la multitud enfervorida ni, àgils i harmonioses, faran cap altre ball més. Ja no escoltaran del jovent cap insult provocador ni enfuridor. Ja no arriaran cap bastonada ni empiparan el bon al·lot de Sant Antoni... Per a elles ha arribat la fi. Tot s’ha acabat...

Per una encletxa magra de la façana entra un raig de sol tou i esmorteït. Dins la penombra de la cotxeria es veu com, de sobte, unes llàgrimes lluentes, gruixudes i

plenes de tristor, regalimen calmoses per les galtes roges de les caretes antigues de rictus acartonat i oblidades a un racó...

Les caretes i els vestits nous... “Sa Nostra”, amb la seva generosa i desinteressada aportació econòmica, ha estat l’entitat que ha fet possible l’adquisició de les noves caretes i els nous vestits. La feina ha estat realitzada per l’artista manacorí Francisco Rodríguez Sandoval, en col·laboració amb el Museu de Mallorca, i són unes rèpliques exactes fetes de resina de les antigues caretes, les quals, fetes de guix i cartró, ja estaven una mica deteriorades a causa de la maleïda humitat, i resultaven del tot incòmodes i feixugues a l’hora de dur-les. Les noves són molt més còmodes i lleugeres, fetes amb materials plàstics i resinosos per evitar les conseqüències nefastes de la suor i la humitat. Els vestits estan fets imitant l’estil d’aquells vestits de fa vint anys que un dia pintà i decorà l’amo en Miquel Flaquer “Coix”, que portaven dibuixat a l’esquena un dimoni gros, fet amb colors molts vius. I tot el conjunt feia la impressió que tot era foc. “Ha estat una llàstima no tenir fotografies ni dades d’aquells antics vestits per haver pogut pintar els nous amb el màxim de fidelitat”, comentava en Joan Terrassa. Na Neus Barragan ha estat l’artista que ha creat aquests nous vestits, els quals, segur que marcaran època.

Popurri... S’ha treballat de valent per tal de recuperar les antigues tonades i cançons pròpies dels dies de Sant Antoni. Moltes d’aquestes cançons ara recuperades romanien perdudes o oblidades. Amb l’esforç de tots, i sobretot de la banda de música, ha estat possible poder tornar a gaudir d’aquestes cançons, que antigament eren l’acompanyament musical habitual de la festa de Sant Antoni.

Un cop recuperades, s’Obreria decidí, amb molt bon criteri, immortalitzar-les a través de l’enregistrament en un esplèndid CD, en el qual a més de la banda de música

hi col·laboraren totes les entitats de cantadors i cantadores gabellins, com puguin ser: la Coral de la Tercera Edat, la Coral s'Alzinar, Aires Gabellins, les guitarres de la tercera edat, els cantadors de Sant Antoni tocant la ximbomba i les madones de sa llata. D'aquests discs se n'editaren uns cent exemplars, dels quals a mi no me n'ha arribat cap...

Un altre aspecte que s'ha treballat a fi de ser recuperat de l'oblit ha estat els balls del dimonis. Fins fa poc els dimonis no es regien per cap norma ni guió a l'hora de ballar ni escenificar les temptacions. Ara, gràcies a l'esforç dels joves que fan de dimonis i a la paciència i el bon quefer de na Bàrbara Lliteres "Vergera" i d'en Joan Ramon Esteva "Blancus", és possible contemplar unes esplèndides escenificacions ballades marcades per un per què i regides per un guió.

D'aquesta manera, igual que per al ball dels dimonis, també s'ha treballat per recuperar altres aspectes tradicionals de la festa. "L'encuentro", que abans es duia a terme davant ca les monges i que significava el començament de la festa, ara, i gràcies a la labor de recerca de s'Obreria, ha tornat a tenir el paper rellevant que es mereix. L'únic que ha canviat ha estat que aquest ara es fa davant l'església.

La rompuda de la Creu per part dels dimonis també era una part important de la festa que romania guardada dins una caixa plena de pols. L'Obreria ha tingut l'esment i el gust de recuperar-lo. Una gran creu, feta i composta per bocins de mata, es prepara a l'esplanada de l'església, abans en Miquel "Sua" i en "Kiko" Melis s'ha n'han preocupat d'anar a buscar-la a la muntanya de més a prop; dir que aquesta vegada no ha sigut a les sis de la matinada. Els dimonis, en senyal de no voler acollir-se al cristianisme - religió que practica i predica el pacient de Sant Antoni- mentre fan un ball comencen a pegar puntades de peu a la simbòlica creu i la destrueixen fora compassió.

En Jaume Fuster, escriptor i glossador reconegut, per tercer any consecutiu s'ha preocupat de plasmar sobre el paper tots els fets que han succeït dins el poble de

Capdepera i arreu del món. Així, d'aquesta manera tan tradicional i gabellina, un cop acabada la cavalcada, aquest replec de gloses és cantat en forma de codolada per delectar tots els assistents, mentre aquests es refresquen la gargamella amb una mica de vi dolç i una galeta de xocolata. L'Argument s'edita any rere any i és venut amb més o manco sort a peu del carrer per tots els membres de l'Obreria.

Enguany, per primera vegada, l'Obreria s'ha embarcat dins la producció tèxtil amb un element; tal vegada amb l'element més significatiu i representatiu de la festa de Sant Antoni: el mocador. Aquest tros de tela vermella, ple de significats ocults –que jo desconec i m'agradaria descobrir- i que la gent porta amb orgull passat arran del coll -a mi m'agradaria saber el per què i els significats d'aquesta tradició- ha estat una de les novetats de Sant Antoni 2005. Amb un logotip original realitzat per un company serverí d'en Sebastià Sureda, ha estat la sensació i revelació, ja que, de les 500 unitats fabricades, em pens que no en sobra ni una.

16 de gener, dissabte de Sant Antoni... Capdepera.

Tot està a punt, no hi falta detall; la festa ja es pot escometre. Abans, però -no en faltaria d'altra- el dinar de rigor. A la cotxeria de ca na Bàrbara "Vergera" les cadires, bancs i coberts estan més que preparats. A l'olla, el brou ja bull. A fora els comensals esperen que sigui l'hora acordada. És part del decorat, un caramull impressionant de llenya que espera l'hora indicada per convertir-se en fogueró. A dins, pengen mig aferrats per les parets els retalls de premsa apareguts als diferent mitjans de comunicació escrits que remarquen els diferent intervius fets a tothom manco als membres de l'Obreria. Amenitza la situació una gramola que reproduïx, amb no massa qualitat, les cançons recuperades de Sant Antoni. Abans de començar el dinar i formant part del protocol es fa la presentació en societat de les noves caretes, així com també dels seus corresponents vestits. Aquests últims s'han fet s partir de fotografies antigues, intentant imitar en la mesura possible els remots vestits. Na Neus Barragan -com ja he dit una mica abans, afamada i reconeguda modista- ha estat la seva creadora. Assisteixen a l'acte destacats representants de l'entitat bancària "Sa Nostra", que, benefactora, ha estat l'encarregada de fer la bestreta. I en la seva representació hi assisteixen en Carlos Loshuertos, en Vicenç Nadal i en Joan Toni Carrió. No falten les paraules d'agraïment així com un petit recordatori històric de les deposades caretes i vestits per part del satisfet president de l'Obreria, en Joan Terrassa. El Batle de Capdepera, en Joan Ferrer, també hi diu la seva. Una mica més tard, quan ja el dinar és començat, el pare de les criatures, l'artista de Manacor Francisco Rodríguez Sandoval, juntament amb la seva esposa, fan acte de presència enmig d'un merescut aplaudiment.

El menú es compon d'arròs brut i ensaïmada, tot regat per vi negre de la terra i tota mena de licors espirituosos tradicionals d'aquestes dates. Al dinar -molt bo- no hi falta ningú. El presideix dignament el senyor Batle, que hi acudeix respallat per la

regidora de festes, na Maria Bel Vives i el regidor de cultura, en Mateu Melis. També hi prenen part, a més de tots els membres de l'Obreria, els integrants de la banda de música; els dimonis -això sí, fora careta-; Sant Antoni -àlies "Zapa"-, que deixa el ruc a fora ben aparcat; representants de la premsa escrita local (la seriosa), els cantadors de l'argument i en Jaume Fuster, com a glosador i escriptor del llibret. Com no podia ser d'altra manera, i dignificant el tiberi, hi assisteix la màxima autoritat eclesiàstica de la vila, el simpàtic, alegre i xerrador mossèn Gabriel Rosselló.

Són les tres menys un parell de minuts. A fora la gent, acaramullada, espera que les portes de la cotxeria de "ca na Vergera" s'obrin de bat en bat. En Miquel Garau "Bessó" dóna corda a les campanes que, convocadores i passades de volta, avisen els gabellins que la cosa és a punt de partir. A dins tot està enllestit. Els membres de l'Obreria repiquen les grans portes amb les mans simulant i cantant Sant Antoni. Cal dir, fora vergonya, que els moments previs al començament em semblen emocionants i emotius. Mai he tingut l'oportunitat d'assistir a la festa veient-la des d'aquell costat de privilegi. I m'agrada.

Després d'uns breus moments d'espera intencionats, s'obren les portasses i, com una exhalació, surt d'allà el dimoni petit, en "Ciri". És impressionant. El carrer Nou està ple de gom a gom, quina gentada... Déu meu! La veritat... no ho hagués pensat mai! Per damunt tota la gent destaquen i ressalten la gran quantitat de camises blanques emmidonades i el color vermell dels mocadors passats arran del coll. Això indica que la tradició ressorgeix!

El primer ball de les festes de Sant Antoni 2005 comença. La banda de música i el dimoni petit, tot sol, interpreten magistralment, amb desimboltura i elegància, els passos i les notes tantes vegades assajades.

Carrer Nou cap amunt, la populosa comitiva, encapçalada pel dimoni i seguida per la banda de música, la qual no dóna més per tal d'abastar d'aire els seus lluent instruments, i s'encamina cap a la plaça de l'església.

És fantàstic, garrut i emocionant, sobretot emocionant –de veritat, em toca el coret- quan els dos dimonis, en “Ciri” i en Rafa, corrent un cap a l'altre, es troben, es miren i remiren i, al final, es donen una gran abraçada com si fossin dos vells amics que fa un any que no s'haguessin vist. El dimoni gran i el dimoni petit ja són colla i, a partir d'aquell moment actuaran com a tal. La gent, enfervorida, aplaudeix. Acte seguit, la música sona. I el primer ball a duo es du a terme just davant Can Creu d'Inca. Mamballetes.

A dalt del replà, ben davant de la portalada de l'església, hi ha els dimonis, la música i els balls per, a força de puntades de peu, rompre la creu. L'aroma inconfusible de la mata s'escampa per dins l'agitació... Més i més mamballetes.

En direcció a Can Patilla i carrer Ciutat cap avall els dimonis fan les seves primeres escomeses en forma d'encalçades. Així s'enceta el recorregut de la comitiva pels diferents i estrets carrers de Capdepera. Tot rutlla, la gent s'ho passa d'allò més bé. L'Obreria, una mica incrèdula per tanta assistència, vigila. La banda de música interpreta amb mestratge les tonades reposades de Sant Antoni. Els més joves, empipadors, canten un cop darrere l'altre allò tan famós de “artanenc... el qui no boti, artanenc... el qui no boti” i, amb la mateixa, fan insolències i malifetes als dos pobres dimonis, que ja han perdut el ruflet i l'alenada.

La caminada és llarga i variada. És qüestió de tenir tothom content i de no badar gaire, sinó la fosca ens agafarà amb els calçons baixos. Ja dins el carrer Ciutat giram i agafam el carrer Major per amunt fins a la plaça des Sitjar. Baixam pel carrer Goya, carrer Fondo per avall i agafam el carrer Centre, el pla d'en Coset, el carrer de la Mar, el carrer Estrella, el carrer des Port, la plaça de l'Orient i, altre cop, el carrer des Port.

Giram pel carrer Ramon Llull per baixar pel carrer Ciutat cap a Vila Roja. Seguim pels carrers Coves, s'Alzinar, sa Tafona Nova i sortim al Baltasar Coves per, llavors, baixar i agafar altre cop el carrer Ciutat. I altre pic per amunt per acabar la volta just allà on ha començat, a la cotxeria de ca na "Vergera", allà on s'ha fet el primer ball. Ara, amb sentiment i devoció, es fa el darrer ball i així, d'aquesta manera, es tanquen les corregudes del dissabte de Sant Antoni. Llavors, una mica de descans; el just i necessari per recobrar les forces i el broll i... Tornem-hi, torna-hi!

Són les set de la tarda. L'hora convinguda i establerta per calar foc als foguerons. Mentre aquests prenen la força necessària per convertir-se en un bon caramull de caliu torrador, l'Obreria, dimonis i banda de música tornen a preparar els guarniments i els atifells per tornar, de seguida, a posar altre cop el peu al carrer i emprendre la volta del vespre. En "Ciri" i en Xisco Jiménez "Mono", dos dimonis de l'escola gabellina i de qualitat garantida, porten les caretes i la canya ferla. Malauradament, tot i que hagués volgut, en Zarallo, un dels millors dimonis de l'infern gabellí, no ha pogut sortir. Jugant, jugant, l'innocent trabucà un peu i ara, amb el turmell esquinçat ha de portar crosses... És una llàstima!

La garlaire comitiva ret visita de cortesia a un bon grapat de foguerons. Fer-ho als vint-i-quatre és impossible; no hi ha temps físic per fer-ho. És d'agrair tota aquesta gent que ens rep amb els braços oberts, amb alegria i cordialitat, valorant en justa mesura l'esforç que la gent de l'Obreria realitza per tal d'embellir la festa i continuar amb la tradició. Esplèndida i amb gratitud posen al nostre abast tota casta de beguda i menjar. També cal fer un breu incís, fora importància ni malícia, i agrair de la mateixa manera a la gent que quan veu l'arribada de la comparsa festera la veu com si fos una intrusió dins la seva parcel·la "privada" i li ofereix com a presents la indiferència i el menyspreu a les seves bones intencions.

Un cop visitats un bon grapat de focs i havent interpretat cinquanta-quatre vegades i mitja la cançó de Sant Antoni amb els seus corresponents balls, la comitiva, una mica esgotada i a la vegada satisfeta per la labor realitzada, es retira al seu quarter general d'intendència per descansar i abastir-se de les parts més magres i succulentes del porc, una vegada passades per damunt el caliu purificador... No en faltaria d'altra!

...dia 17, Sant Antoni.

«*Qui sopa de cassalla berena d'aigua*». Així ho afirma la dita. Que escolti qui tingui orelles i, qui no en tengui, que se grati! Les dues i mitja del migdia és l'hora emparaulada per trobar-se tota la gent de l'Obreria. Tot és a punt. Anem, doncs, a començar la segona part de la festa... la cavalcada.

El carretó campaner i, per més senyes, de senyor; lluent i restaurat, fa el seu debut. Com és costum i obligació passa a recollir els dos obrers per can Tomeu Melis. Allà, ell mateix i en Toni Moll, mudats de rigor, puguen decidits dalt del noble vehicle i amb la bandera enarborada al vent es dirigeixen cap a l'escorxador per encapçalar la cavalcada. És just i necessari que davant la casa de l'obrer els dimonis retin cortesia i interpretin un ball -així es diu i així es fa-. Avui els dimonis són en Pau Vives i en Xisco Jiménez "Mono". Mentrestant la somera de n'Eduardo perd les ametlles pertot arreu, ja que les beaces estan massa plenes i vessen. El pacient de Sant Antoni està llest i al lloc indicat. Davall el vestit i la careta hi ha en "Zapa" que, com experimentat cavaller, governa així com pot al caparrut d'en "Mariano", el ruc. En Vila, fidel escuder i "mosca collonera", no el perd de vista, sempre al seu costat per si de cas li manca res.

El lloc de concentració dels participants de la cavalcada és l'antic escorxador, més conegut per tothom com "es matadero". Allà es donen les darreres ordres perquè tots es col·loquin al seu lloc corresponent. El *tio* del walkie-talkie comença a fer-ne de les seves...

La cavalcada ja camina carrer Ciutat cap amunt. El recorregut estipulat i concertat és el següent: carrer Ciutat, passam per davant l'església fins al carrer Centre, voltam cap al Pla d'en Cosset i prenem el carrer de la Mar fins a tòrcer pel carrer de na Vellea. Agafam el carrer Col·legi cap amunt per tornar a agafar el carrer del Centre i tornar a passar per davant l'església fins a agafar el carrer Ramon Llull de cap amunt. La volta llarga és completada. Ara comencem les tres de curtes, que transcorren pels carrers Ramon Llull, Port, passam per la Plaça de l'Orient i agafam el carrer Centre de cap amunt per passar per davant l'església i tornar a començar.

S'ha de dir que la cavalcada transcorre amb total normalitat i fora cap incident digne de ser esmentat. Sols la petita i encertada intervenció de n'Eduardo Moreno al que li podríem dir "Mac Guiver o Indiana Jones" que davant la inoportuna i desgraciada rompuda del cabestre de la bístia que estira el carro dels obrers amb un no res, espavilat, vist i no vist, es lleva un cordó de la seva sabata i nua com si fos un vell llop de mar el malmenat cabestre; si senyor...això es diu ser una persona amb recursos! Instaurada de bell nou la normalitat, la banda de música de Capdepera, fidel amenitzadora de l'acte, enguany, una mica més tranquil·la, no ha vist perillar les seves delicades orelles. Al final el *tio* del walkie més o manco se n'ha sortit. Els municipals han estat encertats i tot ha sortit d'allò més bé.

Per tal d'enriquir l'estadística, puc dir que set han estat les carrosses estirades per tractors i cinc per camions o tot terrenys. Els seus temes, a pesar que algunes han coincidit, han estat els referents a treball i coses de la pagesia. Tres han retut homenatge a l'Any de la llata i els pescadors de Can Porquer ho han fet d'allò més bé. La d'en Castellano, com sempre, molt ben aconseguida i mecanitzada: amb el molí, la sínia i l'era; tot en perfecte sincronisme i moviment. Altres temes que en bon enginy han aparegut són les matances, el de pagesos i pageses, dimonis i dimonions menuts, olives i oliveres.

De carretons estirats per bístia fins a set n'he contats; quatre ponis, una quinzena de cans i cusses de tot tipus i races; tres aus, una cabreta i una cinquantena de cavalls ben adornats, els quals, com ja és costum, fan un parell de passades més de les reglamentàries, uns al trot moderat i altres al galop escampat. Mossèn Gabriel Genovart, un déu com a persona, amb la seva habitual simpatia i molt ben assistit a les bandes per n'Enrique -l'escolà- i en "Cuadrado" ha beneït i dutxat tot déu que s'ha posat per davant ell.

Acabada la cavalcada, a la plaça de l'Orient es canta l'argument i, mentrestant, l'Obreria reparteix galetes i moscatell als veïns allà congregats. Canten les veus d'en "Xerubí", en "Bessó", en Joan Genovart "Garrit", na Lupe Llaneres i en Colom, tots ells esplèndids cantadors de l'Obreria. La megafonia instal·lada per a l'ocasió pel "manetes" d'en Miquel Reixach "Revi" acaba de vestir la cantada i, com sempre, la interpretació de la codolada ha fregat la perfecció. S'ha rifat la porcella i jo, colló mandana i despistat, no he estat capaç d'apuntar el número premiat i sabre qui ha estat l'afortunat de tan preuat present.

A les vuit del vespre l'Obreria està convocada per anar endiumenjada a l'Ofici de Sant Antoni. Tots són d'hora al lloc; tots menys un, en Jeroni el manescal, que no acaba d'estar-ne convençut i ha decidit deixar-ho estar per una altra ocasió millor. Al final de l'homilia es canten les cançons que en Miquel Garau "Bessó" ha preparat per a l'esdeveniment. I diuen així:

Sant Antoni gloriós,
vós qui estau dins sa capella (bis)
guardau-mos es bestiar
que tenim a Capdepera.

Sant Antoni va per mar
sonant una campaneta (bis)
tots el peixos de la mar
ballen dins una cambreta.

Dia 17, Sant Antoni;
dia 20, Sant Sebastià. (bis)
Qui bones obres farà
no tendrà por del dimoni.

Un cop acabat l'ofici, el punt de trobada és el taller d'en Jeroni "Jeroniet". Allà el seu fill Jeroni Alzina (manescal) té un àpat preparat per tots els seus companys de l'Obreria. L'amfitrió demostra que sap de què va amb això de fer refrescs. No hi manca de res. La taula està ben adornada i ben atapeïda de saborós i generós menjar. De beguda, ningú se'n pot queixar. Jo pens per a mi mateix -i no dic res- que molt grossa en Jeroni la deu haver feta per tan elevada penyora tenir que pagar. Sia el que sia, és de rebut agrair la convidada i, sols dir i desitjar que l'any que ve es torni a repetir, si Déu vol i en Jeroni també.

19 de gener, dissabte de Sant Sebastià... Cala Rajada.

El actes a celebrar a Cala Rajada que l'Obreria té preparats per tal d'honar el Sant són molt semblants, per no dir idèntics, als de Capdepera. Per aquest motiu -i no altre- no entraré en massa detalls, perquè seria repetir el mateix que ja s'ha dit una mica més amunt.

La festa comença amb el tradicional dinar de germanor que l'Obreria prepara amb tant de gust i detall. Una magnífica paella oferida per l'obrer Toni Moll "Miquelet", amfitrió de luxe per a aquesta solemne ocasió.

Repicades de campanes convocadores a càrrec d'en Miquel "Bessó". A les tres, sortida del dimonis. Actuen com a tals en "Ciri" i en Xisco Jiménez "Mono", els quals, com ja és habitual, no defrauden ni deixen indiferent l'afició. Cal apuntar que si a Capdepera la gent va acompanyar, a Cala Rajada almanco hi participa de la mateixa manera. L'aplegada de joves i madurs guarnits amb els seus mocadors vermells i amb camisa blanca són els autèntics protagonistes de la festa.

A Cala Rajada, sí... que surt en primer lloc el dimoni gros. "L'encuentro" és d'aquests per emmarcar i recordar tota la vida. Música de Sant Antoni i balls davant l'església, "encuentro" i rompuda de la creu. Comencen les corregudes. L'itinerari escollit és el següent: Sortida d'Hernán Cortés per agafar tot d'una Isaac Peral fins a la plaça dels Pins. Allà s'entra dins Elionor Servera per, una mica més amunt, tòrcer a la dreta i entrar dins el carrer Llegítimes. Quan s'arriba a Juan Sebastián Elcano, tot dret fins a Hernán Cortés, d'allà es va altra vegada per amunt fins a agafar el carrer de Sant Andreu; s'agafa la dreuera de Reis Catòlics per agafar la principal d'Elionor Servera. Per Cas Bombu es torç cap a l'esquerra fins arribar al moll i se surt per Joan Moll. S'agafa altre cop Isaac Peral i, davant la cotxeria de ca l'obrer, s'interpreta l'últim ball de la tarda.

A les set es fa l'encesa dels foguerons. La comitiva formada per la banda de música, els dimonis, els obrers i els clavers, altre cop amb les cames damunt l'espatlla, es disposa a emprendre la volta del vespre. Es visiten una gran quantitat de foguerons. Visitar els cinquanta-nou foguerons em sembla una tasca una mica costosa, per no dir infactible. El que sí puc intuir, notar i tocar amb les mans és que -i no ho dic per empipar, comparar ni menysprear a ningú; ja fa estona que sabem allò que diu que totes les comparacions resulten odioses, però pens que és de justícia dir-ho- a Cala Rajada, en general, la comitiva de Sant Antoni és més ben arribada, valorada i convidada als foguerons que a Capdepera. A molts de foguerons, no a tots, s'han de fer esforços considerables per poder fugir... Tothom ens diu: "Beveu una mica més", "Un bocinet de coca", "Tenim botifarrons molts bons". I aquesta circumstància i afalac fora de mida, agradable -per cert- em deixa certament sorprès. Ja sabem que ningú està obligat a res, però... no estaria de més que l'exemple arrelés una mica i s'establís una sana competència entre els dos llocs que, al cap i a la fi, son el mateix. Que Sant Antoni faci que aquesta amabilitat es transformi en tradició i que duri molts d'anys...!

20 de gener... Sant Sebastià

La matinada de diumenge comença amb la participació d'uns pocs membres de l'Obreria a l'Ofici -es coneix que els excessos de la vesprada anterior, gastronòmics i etílics, passen factura rancorosa a uns quants-. Mirau si som pocs que amb un banc de l'església basta. Un cop acabada la Santa Missa i cantades les cançons de Sant Antoni, comença la cavalcada. Comandant la desfilada i acomodats dalt del carretó de senyor hi ha l'obrer Toni Moll "Miquelet" i el claver Joan Ramon Esteva "Blancus". Després d'un parell de desavinences, actuen com a dimonis en Rafa -que arriba tard i mig endormiscat- i en Xisco Jiménez. El paper de Sant Antoni, com sempre, és interpretat per en "Zapa".

Amb la senyera de Capdepera al vent passa tota la comitiva, un darrere l'altre, sota l'aigua beneïda i miraculosa que el senyor rector, amb aquell do que Déu li ha dat i la seva natural paciència, i exerceix l'acte solemne de la benedicció amb mestratge i sapiència. No cal dir que les voltes donades per les carrosses, carretons, bísties i altres animalons són: una de llarga per dues de curtes. La desfilada circula tranquil·la, ordenada i enfilada pels carrers d'Isaac Peral i Elionor Servera. Per engrandir l'estadística, s'exhibeixen quatre carrosses damunt els corresponent camions, sis de les quals són estirades pels cavalls potents del tractor d'un tal senyor Joan Darder; a més, també hi ha una vintena de tota casta de carretons; una quinzena de cans i cusses, una bicicleta, un conill, una parella de diamants, dos canaris, una tortuga i, si no he comptat malament, uns cent un cavallistes, els quals, ben engalanats i com ja és costum, fan un parell de passades més.

Es canta la codolada, es rifa la porcella, i hi ha galetes i moscatell a rompre. Es venen els darrers arguments... -que costen molt de vendre!-. Els músics, extremunciats, deixen caure les darreres notes, que lleneguen arrufades per els instruments escalfats. Sant Antoni, descavalcat a empentes i fora manies, i els dimonis, amb els peus que els rosseguen, lacònics, fan els darrers balls. La festa encara no s'acaba. És just i necessari arribar fins al clot de sa Grava i, si tenim una mica de sort, tal vegada ens donaran dinar.

Tots els participants de la cavalcada tenen el tiquet per dinar de franc. Això crec que està molt bé: premiar qui participa i penalitzar qui sols badar ha sabut. I els qui han badat, si volen sobrassada, tot dret i enfilats, se l'hauran de pagar. I ja me tens l'Obreria en ple servint racions de quarter a punt de torrar: llom, panxeta, sobrassada, botifarrons i coca mallorquina de tota casta dins el plat. Per beure, vi dels barrals i refrescs variats. De menjar n'hi ha per a tothom. Fins i tot, se n'hi afegeix més d'un. Per manca d'informació no puc engrandir el capítol d'estadístiques, per la qual cosa no sabrem les racions que s'han servit al Clot de sa Grava ni quants de quilos de carn i embotit s'han

consumit. El sistema d'informació s'haurà de millorar i així, la crònica, tal vegada es podria completar.

Un cop acabada la torrada i amb la panxa plena ens podem relaxar gaudint d'un espectacle abans mai vist. Els cavallistes aporten luxe, color i senyoriu amb els seus animals tan ben decorats i ensenyats, els quals demostren les seves habilitats damunt l'escenari que s'ha preparat per a tal fi. La doma, les cintes, els cotxes de cavalls i alguna més són les especialitats demostrades. Com ja he dit quasi al principi d'aquest escrit, cal felicitar n'Eduardo Moreno i els seus col·laboradors per la feina tan ben eixerida. El concurs eqüestre és un punt i final digne i bell per les festes de Sant Antoni i Sant Sebastià del 2005.

Els protagonistes...

Com cada any, l'Argument
en Jaume Fuster l'ha escrit.
Glosador i escriptor decidit,
tothom alaba el seu talent.
Caldrà fer-li un monument,
merescut i ple de lletres esculpit.

Fa molts d'anys que és tradició,
un cop acabada la cavalcada,
donar pas al cant de sa codolada.
Na Lupe, en Genovard i es "Bessó",
es "Colom" i en "Xerubí", tots a dalt des carretó
molt bé l'han cantada.

De dimonis, amb dos n'hi ha prou,
és qüestió de respectar la tradició,
posar-ne més semblaria una traïció.
En Rafa, en "Ciri" i en Xisco repartiren brou,
el pobre d'en Zarallo el turmell tenia tou
i en Pau Vives ballant féu una exhibició.

En Víctor Fernández, damunt el ruc,
fou un gloriós i aplaudit Sant Antoni.
Aguantar les investides del dimoni,
en “Zapa” no és gens poruc.
En “Mariano”, un ase molt caparrut,
de tot això en Vila en fou testimoni.

Tothom sap d'en Gabriel Rosselló
que és home religiós i condret,
amb n'Enrique s'escolanet
plegats donaren la benedicció.
Tots dos tenen ben apresada la lliçó,
d'això ningú em farà plet.

Matrícula d'honor es mereix
la banda de música de Capdepera,
no anomenar-los a tots em desespera,
sols dir que en Llúcia la presideix
i en Joan Ramon amb *mestria* la dirigeix,
gabellí i porrerenc, dos músics de primera.

L'excel·lentíssim Ajuntament,
corporació magna que cal respectar.
El Batle, home prudent i de bon parlar;
na Maribel i en Mateu, per ell, un recolzament.
Sant Antoni, donau-los enteniment
pel dèficit de l'Obreria cancel·lar.

Dels municipals en parlen malament,
jo pens que la gent no te raó,
són persones amb dedicació
que treballen amb sentiment
i quan n'hi ha a bastament
fan la feina amb il·lusió.

L'Obreria molt bé s'inventà,
per escoltar un CD ple de cançons,
el cor em batega farcit d'emocions.
Molta de gent de franc hi va cantar,
la banda, la música hi va posar
i l'Obreria hi ha perdut els calçons.

La brigada municipal
l'arena i la llenya reparteix.
Els carrers aviat enllesteix
quadrilla eficaç i servicial.
En "Sebas" és el seu majoral.
Les seves ordres ningú discuteix.

Les madones de sa llatra, feineres,
en la festa han col·laborat.
No n'han fet cap de pecat
elles són estat les primeres.
Madones sempre sinceres
a Sant Antoni han venerat.

La gent de Capdepera, de la festivitat
és el seu principal protagonista.
Orgullosa, devota i altruista
a Sant Antoni estima de veritat.
Bona sobrassada el vespre ha torrat
de la *tabola* n'és partidista.

I, ja per acabar,
demanar-vos la vostra clemència.
Si s'ha dit qualche impertinència
al cronista heu de cessar.
Deixau-me estimar
el Sant amb vehemència.

L'autor...

La crònica fins aquí ha arribat. Amb retard... però a la fi, tot el que va succeir a quedat escrit.

Aquest humil aprenent d'embrutador de paper les gràcies a l'Obreria vol donar per haver tingut la possibilitat de la crònica poder narrar. Tal vegada, pres pel deliri i l'emoció, una mica massa m'he allargat i el passat i el present indisciplinat he barrejat. Reconec sincerament que l'encàrrec m'ha estat gros i m'ha pesat la responsabilitat. Sols he desitjat amb l'escriptura explicar una festa tan singular i per tothom estimada. Supòs que n'hauré fetes moltes, d'errades; que seran poques les endevinades; perdonau-me si podeu per les oblidades.

Aquí, senyors, teniu la feina encomanada. Si no vos agrada la narrada teniu el meu permís, la podeu llançar al fons de la mar. No som digne de signar, doncs no som llicenciat. Més bé m'he amagat dins l'anonimat de la meva ignorància. Deixau, doncs, el meu nom dins l'oblit. No passeu ànsia, no som cap rupit. Després de tot el que he dit, només em queda dir-vos amb respecte i educació: Adéu siau i que bona nit tingueu! Que visca Sant Antoni i també Sant Sebastià! Qui Capdepera amb força estimarà no tindrà por del dimoni... Ai, del dimoni... del dimoni...!